

Punkt 6.

Orientering om PFAS-stoffer og håndtering

2021-049980

Miljø- og Energiforvaltningen fremsender til Miljø- og Energiudvalget, orientering om PFAS-stoffer og håndtering i Aalborg Kommune.

Beslutning:

Til orientering.

Sagsbeskrivelse

PFAS (PerFluoredeAlkySyrer) er en gruppe af flere tusinde stoffer, herunder bl.a. PFOS og PFOA.

I foråret 2021 har der været stor bevågenhed om forurening med PFAS, bl.a. affødt af en større forureningssag i Korsør.

Problematikkerne omkring PFAS har tidligere været fremme i 2014-2015, hvor Miljø- og Energiudvalget den 1. oktober 2014 (punkt 11) og den 3. december 2014 (punkt 21) blev orienteret om, at der ikke er fundet PFAS i drikkevandsboringer i nærheden af brandøvelsespladser i Aalborg Kommune.

Baggrund

PFAS er et miljøproblem, som vi endnu ikke kender udstrækningen af eller metoder til at rense op. Det er vandopløseligt og udvaskes til grundvand og overfladevand. Det er en unedbrydelig miljøgift, som kan ophobes igennem fødekæder til dyr og mennesker og er potentielt sundhedsskadeligt, selv ved lave koncentrationer.

PFAS-forbindelser har været anvendt i mange produkter i mere end 60 år, f.eks. i maling, imprægnering af tekstiler, tæpper, læder, overtøj, i almindelige husholdningsprodukter som bagepapir, madpapir, pizzabakker samt i brandslukningsskum.

PFAS-forbindelser består af en gruppe på mere end 6.000 aktive stoffer, hvoraf kun 12 stoffer reguleres i Danmark.

PFAS-forbindelserne PFOS og PFOA har på grund af deres særlige sundhedsskadelige effekter været forbudt at anvende siden hhv. 2006 og 2011. PFOS har været forbudt i brandslukningsskum siden 2011, men skummet kan stadig indeholde op til 1%, uden det skal fremgå af produktbladet. Som udgangspunkt er de værste kilder til nye PFAS-forureninger fjernet, men stofferne findes stadig i miljøet, idet de ikke nedbrydes og fortsat udvaskes fra jord samt frigives fra udstyr og beton, hvor de tidligere har været anvendt.

Miljøstyrelsen vurderer, at brandøvelsespladser er den største potentielle kilde til forurening af PFAS-forbindelser i Danmark. Senest har man ved Korsør brandskoles øvelsesplads konstateret høje koncentrationer af PFOS i overfladevand og jord i det omkringliggende miljø.

Der er i Danmark endnu ikke det fulde overblik over PFAS stoffernes egenskaber i forhold til udvaskning og tilbageholdelse i jord samt oprensningmetoder. Kvalitetskriterierne ændrer sig efterhånden som vidensgrundlaget stiger og der kommer nye PFAS-stoffer på listen. Derudover er det et problem at kvalitetskriterierne er så lave, at det stiller store krav til rådgiverne i forhold til at undgå forurening af prøverne ved prøvetagning. Der er f.eks. en risiko for forurening af prøven, hvis den forurenes med vand fra prøvetagerens regntøj

Status Danmark

Miljøstyrelsen har den 21. maj 2021, på baggrund af sagen i Korsør, udsendt et brev til landets kommuner og regioner, hvor der opfordres til, at kommuner og regioner iværksætter de tiltag, der er nødvendige for at sikre, at forureningssituationer, som sagen fra Korsør, ikke opstår.

KL og Danske Kommuner har den 11. juni 2021 svaret Miljøstyrelsen, hvor man opfordrer til et tættere samarbejde for en fælles løsning af problemet og afklaring af rollefordelingen.

Der er behov for, at regionerne, kommunerne og staten får afklaret og aftalt, hvem der gør hvad for at opspore og rydde eksisterende forureninger op og dermed mindske risiko for skade på miljø og mennesker.

Det er tilsynsmyndighedens opgave (oftest kommunen, men også staten), at meddele påbud til forureneren om undersøgelse og oprensning i forhold til en begrundet mistanke om eller en konstateret forurening. Påbud kan meddeles, når det kan godtgøres, at hovedparten af forureningen er sket efter 2001. Kommunerne har desuden myndighedsopgaver i forbindelse med bygge- og anlægsarbejder på kortlagte arealer og ved tilsyn med, at drikkevandet overholder drikkevandskvalitetskriteriet.

Når påbudsmulighederne er udtømt, og forureningen udgør en potentiel risiko for mennesker eller målsat miljø, er det regionernes opgave at udføre orienterende undersøgelser og afværgeforanstaltninger under den offentlige indsats.

Staten fastsætter lovgivningen på området. Både den lovgivning kommuner og regioner skal administrere efter, men også i forhold til i hvilket omfang PFAS lovligt indgår i produkter i Danmark. Desuden er staten ejer af arealer, hvor der er kendskab til nogle af de største forureninger med PFAS.

PFAS-kilderne er mange. Der er behov for at prioritere, hvilke forureninger, der skal opspores og tages hånd om, og derfor er der behov for, at staten, regionerne og kommunerne samarbejder om at finde de forurenede lokaliteter, og iværksætte de nødvendige tiltag.

Miljøstyrelsen har bedt Regionerne om at samle oplysninger til et overblik over brandøvelsespladser i Danmark med frist medio september 2021. Region Nordjylland har den 1. juli 2021 anmodet kommunerne i regionen om hjælp til denne opgave.

I 2015 blev det en del af de almene vandforsynings kontrolprogrammer at analysere for 12 PFAS-stoffer. Miljøstyrelsen har den 8. juni 2021 skærpet drikkevandskvalitetskriteriet for summen af PFAS-stofferne PFOA, PFOS, PFNA og PFHx5 til 2 ng/l (0,002 µg/l). Det nuværende drikkevandskvalitetskrav – og detektionsgrænsen – er 0,1 µg/liter for summen af 12 PFAS-stoffer. Den 22. december 2018 blev der indført vandkvalitetskrav for PFOS på 0,00065 µg/l for indlandsvand (vandløb og søer) og 0,00013 µg/l andet overfladevand.

Status Aalborg Kommune

Forsvarets Ejendomsstyrelse har siden 2016 undersøgt egne arealer for forurening med PFAS. Aalborg Kommune har i sommeren 2021 modtaget Forsvarets Ejendomsstyrelses afrapportering af disse undersøgelser, som viser områder med kraftig forurening med PFAS på Flyvestation Aalborg og Nr. Uttrup Kaserne og øvelsesplads, som udgør en risiko for forurening af jord, overfladevand, herunder Limfjorden, samt grundvand og drikkevand. Aalborg Kommune er ved at skabe sig et overblik over disse forureninger og vurdere, om der kan meddeles påbud til Forsvaret om afgrænsende forureningsundersøgelse og oprensning. Da der ikke før nu har været kendskab til PFAS-problematikken, har der ved de udførte miljøtilsyn på Flyvestation Aalborg og kasernen, ikke været fokus på brandøvelsespladserne.

På Beredskabsskolen er Aalborg Kommune p.t. i gang med at udarbejde tilslutningstilladelse til udledning af brandslukningsvand fra brandøvelsespladsen til offentlig kloak via olieudskiller. Det fremgår af de fremsendte datablade, at det brandskum, der anvendes i dag, ikke indeholder PFOS (indhold under 1% skal ikke deklarerer). Aalborg Kommune har ikke kendskab til, at der er undersøgt for en eksisterende forurening med PFOS på beredskabsskolens brandøvelsesplads.

I forbindelse med indsamling af oplysninger om brandøvelsespladser i Aalborg Kommune har kommunen oplyst regionen om Civilforsvarsdepotet i Hvorup, hvor der har været brandøvelsesplads fra 1960'erne til 1994.

I Vandområdeplan 2015-2021 for vandområdedistrikt Jylland og Fyn beskrives, at PFAS sammen med andre miljøfremmede stoffer kan forekomme i udledninger fra renseanlæg og spredt bebyggelse. Desuden fremgår PFOS på listen over miljøfremmede stoffer, som Miljøstyrelsen har anvendt til vurdering af kemisk tilstand i vandløb, søer og kystvande. I området omkring Limfjorden er der ikke indsatser i Vandområdeplanen i forhold til PFOS.

I 2014 blev drikkevandet ved almene vandværker, der lå i nærheden af brandøvelsespladser i Aalborg Kommune, screenet for indhold af PFAS. Der blev ikke fundet PFAS over detektionsgrænsen. Efterfølgende er det blevet en del af de almene vandværkers kontrolprogrammer at undersøge drikkevandet for 12 PFAS-forbindelser.

PFAS er fundet i det øverste grundvand på Forsvarets arealer. Det er ind til videre ikke fundet i niveauer, der kan måles i drikkevandet ved de almene vandværker. Det kan ændre sig, bl.a. når detektionsgrænsen for stofferne bliver lavere, så den kan leve op til de skærpede kvalitetskrav. Der er pt. ikke analysemetoder, der kan måle ned til det nye kvalitetskrav.

Det er ved at blive undersøgt, om der er en forureningssituation med PFAS i Aalborg Kommune svarende til sagen fra Korsør med forurening af græsningsarealer og overfladevand.

Det videre forløb

Miljø- og Energiforvaltningen har nedsat en projektgruppe, som skal arbejde videre med at afdække problemstillingerne. Projektgruppen skal sikre, at der både tages hånd om de forureninger, der er sket, og forhindre fremtidige.

Da de sundheds- og miljømæssige konsekvenser af PFAS-forureninger er store, vil opgaven blive prioriteret på bekostning af andre af forvaltningens opgaver. Miljø- og Energiforvaltningen kender imidlertid endnu ikke omfanget af opgaven, som ud over en del af forvaltningens egne timer også forudsætter ekstern konsulentbistand. Der kan blive behov for at tilføre ekstra ressourcer.

Det forventes at blive en udfordring, at der pt. ikke er mange rådgivere, der har erfaring på området.

Sammenfatning

Forureningssituation med PFAS i Aalborg Kommune er ved at blive undersøgt, og det vides endnu ikke, om der kan være store og væsentlige forureninger.

PFAS er et miljøproblem, som vi endnu ikke kender udstrækningen af eller metoder til at rense op. Det er vandopløseligt, og udvaskes til grundvand og overfladevand. Det er en unedbrydelig miljøgift, som kan ophobes igennem fødekæder til dyr og mennesker og er potentielt sundhedsskadeligt, selv ved lave koncentrationer.

Der er brandøvelsespladser i Aalborg Kommune, hvor der er anvendt brandslukningsskum med indhold af PFOS. Forsvarets Ejendomsstyrelse har målt kraftig forurening med PFAS på Flyvestations Aalborg og Aalborg Kaserne.

Hverken i Danmark eller i Aalborg Kommune er der fuldt overblik over problemets omfang. Miljø- og Energiforvaltningen vil arbejde videre med at afdække problemstillingerne.